

SLOVENSKI JEZIK IN LITERATURA NA COLUMBIJSKI UNIVERZI V NEW YORKU

Med slovanskimi jeziki, ki se poleg ruščine poučujejo na ameriških univerzah vzhodno od Missisippija, je v zadnjem času slovenščina uspešno na pohodu.¹ Že v zgodnjih sedemdesetih letih je bila redno ali z občasnimi presledki v študijskih programih naslednjih visokih šol: Kentska državna univerza (Kent, Ohio), Clevelandška državna univerza (Cleveland, Ohio), Daytonška univerza (Dayton, Ohio), Pennsylvanijska državna univerza (University Park, Pennsylvania), pa tudi na Ohijski državni univerzi (Columbus, Ohio), Pittsburški univerzi (Pittsburgh, Pennsylvania) ter na Yalu (New Haven, Connecticut). Pred kratkim je bila ponovno uvedena v program slovanskih jezikov v Indiani (Bloomington, Indiana), s pomladnim semestrom 1986-1987 pa se vrača na Columbijsko univerzo, in to kar štiriinšestdeset let po tem, ko je bila tu prvič na programu oziroma prvič sploh v Ameriki.

Na porast znanstvenega zanimanja za slovenščino v ZDA je vplivalo več dejavnikov. Med pomembnejše sodijo: (a) predvideno naraščanje raziskovalnega zanimanja za Vzhodno Evropo, predvsem premik znanstvenega zanimanja od osrednejše na obrobnejšo tematiko, s širših na ožja področja, od večjih na »manjše« jezike,² (b) naraščajoče zanimanje za usodo tako imenovanih »manjših« slovanskih jezikov med ameriški raziskovalci ter priprava za njihovo poučevanje,³ (c) jezikoslovno zanimanje za slovenščino kot rezultat novejših jezikovnih učbenikov in izboljšanih slovensko-angleških oziroma angleško-slovenskih slovarjev,⁴ (č) večje število dobrih učiteljev za slovenščino, šolanih deloma v SR Sloveniji; (d) skrb za slovenistiko v ZDA, kot jo razvija ameriška Družba za slovenistične študije (*Society for Slovene Studies*) na svojih zasedanjih in s publikacijami;⁵

¹ Zadnji zanesljivi podatki o poučevanju slovenskega jezika na ameriških univerzah so iz let 1965-1967. Statistika je bila narejena na podlagi ankete, razposlane 166 ameriškim ustanovam. Slovenščino so tedaj poučevali na naslednjih visokih šolah: na Čikaški univerzi, Univerzi v Indiani in na Stanfordski univerzi. To predstavlja 3% vseh za zahodno in južnoslovanskih jezikov, ki so jih takrat nudili na ameriških univerzah. Po istih podatkih se je srbohrvaščina poučevala na 29 ustanovah (30%), češčina na 20 (21%), bolgarščina na 9 (10%), slovaščina pa na eni (1%). Podatki upoštevajo vse ameriške ustanove. Glej Howard Aronson, »Survey of West and South Slavic Languages,« *Language and Area Studies. East Central and Southern Europe. A Survey*. Ed. Charles Jelavich (Chicago-London: The University of Chicago Press, 1969), 411-449.

² Glej, Rado L. Lencek, »Yugoslav Studies in the United States Today,« *Serbian Studies*, 2, 2/3 (Spring/Fall 1983) (Chicago, Illinois, 1983), 41-50.

³ Prim., »Meeting the Needs of the Minor Slavic Languages«, Okrogla miza Society for Slovene Studies, organizirana v okviru zborovanja Ameriškega združenja za pospeševanje slavističnih študij (AAASS), v Columbusu, Ohio, 12.-15. oktobra 1978. Glej tudi: *Conference on the Development of Minor Slavic Languages Materials: Slovene, Columbia University, New York 1978. Discussion and Documentation Materials*, pripravil Rado L. Lencek; glej tudi: Henry R. Cooper, Jr., »The Slovene Textbook Project,« *Papers in Slovene Studies 1978* (New York: Society for Slovene Studies, 1981), 67-77.

⁴ Prim., Rado L. Lencek, *American Linguists on Slovene Language, A Comprehensive Annotated Bibliography (1940-1975)*. New York: Society for Slovene Studies, 1975. - Novejši učbeniki: H. Jug-Kranjec, *Slovenščina za tuje*. Ljubljana: Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, 1978. - E. Andoljšek, L. Jevšenak, T. Korošec, *Povejmo slovensko*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1973. - J. Toporišič, *Zakaj ne po slovensko. Slovene by Direct Method*. Ljubljana: Slovenska izseljenska matica, 1969 (skupno z 12 ploščami: Ljubljana: Helidon, 1969). - R. L. Lencek, *The Structure and History of the Slovene Language*. Columbus, Ohio: Slavica, 1982. - - Slovarji: A. Grad, *Veliki slovensko-angleški slovar*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1982. - A. Grad, R. Škerlj, N. Vitorović, *Veliki angleško-slovenski slovar*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1978.

⁵ Prim., *Society for Slovene Studies, Ten Years of Activity: 1973-1983* (New York, 1983) (= *Slovene Studies: Journal of the Society for Slovene Studies*, 5/1, 1983).

in ne najmanj (e) večje razumevanje koristi in potrebe po sodelovanju z ZDA oziroma Fulbrightovim programom za Jugoslavijo, tako v SR Sloveniji kakor tudi v beograjski Komisiji za prosvetno sodelovanje z ZDA.⁶

V študijskih letih 1922-1923, 1923-1924 in 1924-1925 je *Department of Slavonic Languages* Columbijske univerze v okviru tedanjega Odseka za sodobne jezike in literature (na Filozofski fakulteti) vključeval v svoj program tudi dvosemestrski študij slovenščine, pod imenom *Slovenščina e105-106: Osnove slovenščine*. Tako kot večina slovanskih jezikov, ki so jih takrat poučevali na Columbijski univerzi (na primer češčina, srbohrvaščina, poljščina, bolgarščina), je bila tudi slovenščina vključena v univezitetni večerni program, v *University Extension*, ki se je do danes razvil v posebno šolo, *Columbia University School of General Studies*. V odsotnosti predstojnika Oddelka, profesorja Johna Dyneleya Princea,⁷ je Oddelek za slovanske jezike vodil dr. Clarence A. Manning.⁸ Osnove slovenščine je poučeval dr. Milivoy Stanoyevich, lektor za južnoslovanske jezike na *University Extension*.⁹

Sedem let kasneje, v akademskem letu 1931-1932, je na istem Oddelku Columbijske univerze slovenščino poučeval Andrew (Andrej) Kobal, tedaj kandidat za magisterij na Columbijski univerzi.¹⁰ Ta tečaj na žalost ni registriran v uradnih publikacijah in vse, kar vemo o njem, je to, kar Andrew Kobal sam poroča v svojih spominih.¹¹

⁶ Poučevanje slovenščine na ameriških univerzah je bilo vključeno v program jugoslovanske Komisije za prosvetno izmenjavo šele v študijskem letu 1979-1980, sprva z enim, od 1985-1986 z dvema lektorjema v istem študijskem letu. Doslej so 4 ameriške ustanove izkoristile to možnost za uvedbo pouka slovenščine ter na ta način popestrile ponudbo v okviru študija slovanskih jezikov. To so: Kansaška univerza (Lawrence, Kansas), Yale (New Haven, Connecticut) in Univerza v Indiani (Bloomington, Indiana). Slovenski učitelji, ki so sodelovali v izmenjavi, pa so bili: na Kansaški univerzi - Velemir Gjurin 1979-1980, Dragica Bešlin 1980-1982, Ljubica Črnivec 1982-1983, Anka Dušej-Blatnik 1983-1984, mag. Miran Hladnik 1984-1985, dr. Helga Glušič 1985-1986; na Yalu Marta Pirnat 1985-1986; na Univerzi v Indiani dr. Helga Glušič 1986-1987; na Columbijski univerzi Ljubica Črnivec 1986-1987.

⁷ John Dyneley Prince (1868-1945), profesor slovanskih jezikov (predstojnik); diplomiral na Columbijski univerzi 1888; doktoriral 1892 na Univerzi John Hopkins; član Newyorške akademije znanosti; odlikovan z redom sv. Save 1912; odlikovan z redom Polonia Restituta 1921; od 1921 do 1926 je služboval kot ameriški ambasador na Danskem, od 1926 do 1933 pa v Jugoslaviji. Glej: *Columbia University Bulletin of Information. Twenty-second Series, No. 27. June 27, 1922. Division of Modern Languages and Literatures. Announcement 1922-1923* (Morningside Heights, New York City, 1922), 6. Prim. tudi: »Prince, John Dyneley« *Slavonic Encyclopedia* (izdal J. S. Rouček) (New York: Philosophical Library, 1946), 1059-1060.

⁸ Clarence A. Manning, lektor za slovanske jezike; diplomiral na Columbijski univerzi 1912; magisterij 1913; doktoriral 1915; od leta 1924 docent za vzhodnoevropske jezike. Avtor zgodovinskega pregleda slavističnih študij v ZDA: *A History of Slavic Studies in the United States*. Milwaukee, Wisconsin: Marquette University Press, 1957.

⁹ Milivoy S. Stanoyevich, diplomiral v Zaječarju 1902; magistriral v Beogradu 1907, iz prava pa na University of California 1914; doktoriral na Columbijski univerzi 1921. - Opis tečaja v univezitetnem katalogu se glasi: »*Slovenščina e 105-106: Osnove slovenščine*, 3 točke vsak semester, tečajnina 24 dolarjev za semester. Dr. M. S. Stanoyevich. Četrtek, od 19:00 do 20:30, predavalnica 717 v Hamiltonu. Študij gramatike in sintakse. Osnove pisanja, branje in konverzacija. Vpišejo se lahko tudi začetniki.« Glej: *Columbia University Bulletin of Information. Twenty-second Series, No. 22, May 13, 1922. University Extension. Announcement. Afternoon, evening and Saturday Classes. Morningside Heights 1922-1923* (Morningside Heights, New York City, 1922), 133. - Ista publikacija za leta 1923-1924 in 1924-1925 prinaša isto obvestilo, kar priča, da je bil dvosemestrski študij slovenščine pod vodstvom M. S. Stanoyevicha na programu tri leta zapored (1922-1925).

¹⁰ Andrew (Andrej) Kobal (1899-), bakalavreat Čikaške univerze 1930; magister Columbijske univerze 1932; doktoriral na Newyorški univerzi 1936. V letih 1942-1944 je delal za Pentagon v Washingtonu v Oddelku za strateške posle, v letih 1944-1946 je bil član ameriške zvezne Komisije za balkanske države, po drugi svetovni vojni je služboval na različnih mestih v Obrambnem ministrstvu, v okviru Zunanjega ministrstva pa na Japonskem, na Koreji, na Formozu in v Bangladešu. V letih 1962-1965 je bil direktor Raziskovalnega odseka Hooverjeve ustanove in profesor na Stanfordski univerzi. Glej Kobalovo avtobiografsko pripoved v slovenščini: *Svetovni popotnik pripoveduje, I-II*. Gorica: Goriška Mohorjeva družba, 1975-1976. Glej tudi Martin Jevnikar, »Kobal Andrej,« *Primorski slovenski biografski leksikon*, 8 (Gorica: Goriška Mohorjeva družba, 1982), 76-79.

Opis Kobalovih tečajev v katalogu *University Extension* za leto 1936-1937 se glasi: »*Slovenščina u101-102: Nadaljevalni tečaj*. 3 točke vsak semester. Tečajnina 37.50 dolarjev za semester. Andrew Kobal. - Vaje iz slovenščine s predgom slovnice in razvoja jezika. Pogoj: eno leto slovenščine ali srbohrvaščine ali temu enakovredno. Novi štu-

Leta 1936, pet let pozneje, je bila slovenščina na programu Oddelka za vzhodnoevropske jezike (*Department of East European Languages*), kot so tedaj preimenovali stari Oddelek za slovanske jezike na Columbiji. Predstojnik Oddelka je bil isti John Dyneley Prince, njegov namestnik pa docent dr. Clarence Manning. Tako sta bila v študijskem letu 1936–1937 na programu večernih predavanj dva tečaja slovenščine, in sicer *Slovenščina u101-102: Nadaljevalni tečaj*, in *Slovenščina u103-104: Pregled slovenske literature*. Oba tečaja sta bila tedaj tudi del akademskega programa Oddelka za vzhodnoevropske jezike Fakultete za sodobne jezike in literature.¹² Poučeval je Andrew Kopal, predavatelj na *University Extension*. Seznam pedagoških delavcev Columbijske univerze navaja, da je takrat imel bakalavreat Čikaške univerze.

Zanimivo je, kako je tedaj Andrew Kopal, v letu, ko je diplomiral na Newyorški univerzi, spoznal profesorja Princea, srečanje, ki je pripeljalo do njegove zaposlitve na Oddelku za vzhodnoevropske jezike in literature. V svoji avtobiografiji Kopal piše, da je bil takrat v zadnjem letniku javnega prava na Newyorški univerzi. »Lindsay Rogers, ki je bil kot načelnik na fakulteti javnega prava tudi moj mentor, me je nekoč povabil na večerjo. Prisoten je bil tedaj ameriški poslanik v Jugoslaviji dr. Dyneley Prince, dekan za slavistiko na Columbiji. Dekan, dober poznavalec slovanskih jezikov, je ob tej priložnosti imel pri sebi Tesnière-jevo knjigo o slovnici slovenskega jezika, iz katere mi je stavil vprašanja. Knjige nisem prej videl, a dekanova vprašanja mi niso delala preglavic. Mogoče sem našo slovnico bolje obvladal kot pa francoski profesor. Moja pojasnila so dr. Princu zadostovala; naslednjega dne me je predstavil dr. Clarence Manningu, ki ga je zastopal kot dekana za časa njegove poslaniške službe. In to je pripeljalo do uvedanja tečajev za slovenski jezik na Columbia univerzi.«¹³

O tem prodoru slovenščine na Columbijsko univerzo je poročal tudi slovenski tisk v Ljubljani. Andrew Kopal, ki ga je tedaj urednik »Slovenca«, dr. J. Ahčin, predstavil kot »odličnega slovenskega rojaka, lektorja na univerzi Columbia in 'research workerja' (raziskovalca) na fakulteti za politične vede,« omenja ta poročila v svojih spominih: »Zelo so se pri »Slovencu« zanimali, ko sem jim opisal uvedbo dveh celotnih slovenskih tečajev na fakulteti za slavistiko na Columbia univerzi leta 1936. Deloma je bila to obnovitev razreda za slovenski jezik, za katerega sem bil leta 1931–1932 lektor, a z zelo razširjenim programom. En tečaj je bil lingvističnega značaja, katerega je univerza vnaprej oglašala kot študij za dijake primerjalne lingvistike, a drugi, književni, je vseboval zgodovino slovenskega slovstva in splošen pregled kulturnega razvoja. Tako poročanje o delovanju je »Slovenec« izročal sodelujočim prosvetnim revijam.«¹⁴

---

dentje se lahko vpišejo v pomladnem semestru.« In: »*Slovenščina u103-104: Pregled slovenske literature*. 3 točke vsak semester. Tečajnina 37.50 dolarjev za semester. Andrew Kopal. – Petek, od 20:00 do 21:30, predavalnica 412 v Pupinu. – Tečaj obsega predavanja iz pregleda slovenske literature od začetkov, s posebnim poudarkom na 19. stoletju in na povojnem obdobju. Znanje slovenščine ni potrebno. Novi študentje se lahko vpišejo v pomladnem semestru.« – Glej: *Columbia University Bulletin of Information. Thirty-sixth Series. Number 45. August 8, 1936. University Classes. University Extension – Adult Education. Afternoon, Evening and Saturday Courses. 1936–1937* (Morningside Heights, New York City, 1936), 76.

¹¹ Glej, Kopal, *Svetovni popotnik pripoveduje*, I, 179, kjer avtor pravi, da je bil leta 1931–1932 lektor za slovenski jezik na Columbijski univerzi. Po tem sporočilu je M. Jevnikar ta podatek vključil v Kopalovo biografijo v *Primorskem slovenskem biografskem leksikonu*, 8, 76–79. Podatek, da »je bil na Columbijski univerzi Andrej Kopal prvi, ki je poučeval slovenščino v ZDA (1932–1937),« seveda ne drži; glej zgoraj.

¹² Glej, *Columbia University Bulletin of Information. Thirty-sixth Series, No. 38, June 20, 1936. Announcement of the Division of Modern Languages and Literatures for the Winter and Spring Sessions 1936–1937* (Morningside Heights, New York City, 1936), 41.

¹³ Glej, Kopal, *Svetovni popotnik pripoveduje*, I, 146. – Lucien Tesnière (1893–1953), profesor za primerjalno jezikoslovje na Univerzi v Montpellierju. Avtor knjige *Les formes du duel en slovène* (Paris, 1925) + *Atlas linguistique pour servir à l'étude du duel en slovène* (Paris, 1925)

¹⁴Glej, Kopal, *Svetovni popotnik pripoveduje*, I, 179.

Mnogo kasneje, v študijskem letu 1970–1971, je novi Oddelek za slovanske jezike (*Department of Slavic Languages*) Columbijske univerze, reorganiziran po drugi svetovni vojni, kot je danes, ¹⁵ razpisal dva enosemestrka tečaja slovenščine, iz jezika in iz literature. Oba sta bila del programa podiplomskega študija in sta bila uvedena na pobudo profesorja Williama E. Harkinsa, takratnega predstojnika Oddelka.¹⁶ Poučeval je član Oddelka, profesor slovanskih jezikov Rado L. Lenček.¹⁷

S pomladnim semestrom 1986–1987 je v programu *Columbia University School for General Studies* (Šola za splošni študij) spet tečaj slovenščine – *Slovenščina F1101: Slovenski jezik in literatura*.¹⁸ Vodi ga Ljubica Črnivec, gostujoča predavateljica v okviru Fulbrightovega programa za leto 1986–1987.¹⁹

Rado L. Lenček

Columbijska univerza v New Yorku

Prevedla L. Črnivec

¹⁵ Glej, Rado L. Lenček, »Izučenie slavjanskih kul'tur v Kolumbijskom universitetu,« *Informacionnyj bjulleten' MA-IRSK*, 9 (Moskva, 1983), 84–86.

¹⁶ William E. Harkins, redni profesor slovanskih jezikov na Columbijski univerzi, diplomiral na Pennsylvanijski univerzi 1942; magistrirj in doktorat na Columbijski univerzi 1946 in 1950. Glej, *Who's Who in America*, 44th edition: 1986–1987 (Wilmett, Illinois, 1986), 1189.

¹⁷ Rado L. Lenček, redni profesor slovanskih jezikov na Columbijski univerzi, magistriral na Čikaški univerzi 1959, doktoriral na Harvardu 1962. Glej, J. Sever (urednik), *225 let novomeške gimnazije* (Novo mesto, 1971), 368; M. Jevnikar, *Primorski slovenski biografski leksikon*, 2 (Gorica, 1983), 277–280; *Who's Who in America*, 44th edition: 1986–1987 (Wilmett, Illinois, 1986), 1666.

Opis obeh tečajev: »*Južnoslovanski jeziki G4005x: Struktura sodobne slovenščine*. Prof. Lenček. (3). Ure po dogovoru. Pogoj: znanje enega slovanskega jezika. – Fonologija, morfolologija, sintaksa slovanskega jezika.« In: »*Južnoslovanski jeziki G4006y: Uvod v slovensko literaturo*. Prof. Lenček. (3). Ure po dogovoru. Pogoj: Južnoslovanski jeziki G4005.– Pregled od 16. stoletja do druge svetovne vojne.« Glej: *Columbia University Bulletin, The Graduate School of Arts and Sciences 1970–1971* (New York, 1970), 334.

¹⁸ Opis tečaja: »*Slovenščina F1105y: Slovenski jezik in literatura*. 4 točke. L. Črnivec. Ure po dogovoru. – Uvod v jezik sodobne slovanske literature. Branje, konverzacija, slovnica.

¹⁹ Ljubica Črnivec, diplomirala na Filozofski fakulteti Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani; tajnica Seminarja slovanskega jezika, literature in kulture pri Komisiji Filozofske fakultete za pospeševanje slovenščine na neslovenskih univerzah; ima tudi diplomu podiplomskega študija iz angleškega jezika za Neangleže z Nottinghamske univerze v Angliji. V študijskih letih 1974–1975 – 1976–1977 je poučevala slovenščino v Nottinghamu, v študijskem letu 1982–1983 pa na Kansaški univerzi, Lawrence, Kansas, ZDA.